

เทคนิคบูรณาการกับการประเมินการรู้สารสนเทศตามสภาพจริง

เทอดศักดิ์ โมทิแก้ว*

บทนำ

ในปัจจุบันการสอบเข้าสถาบันอุดมศึกษาของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ยังคงให้ความสำคัญที่การสอบวิชาสามัญและวิชาเฉพาะ ซึ่งเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยการศึกษาวិชาสามัญและวิชาเฉพาะก็เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่ประกอบด้วยกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ในจำนวนนี้ก็มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับทักษะทางสารสนเทศปรากฏเป็นเพียงส่วนหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้ การสืบค้นสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศที่ค้นหามาได้ในการแก้ปัญหาหรือการจัดทำผลงานตามความสนใจของนักเรียน หากพิจารณาถึงความสำคัญของความรู้ทางทักษะสารสนเทศในสภาพการณ์ปัจจุบันที่ผู้เรียนในทุกระดับการศึกษาจะต้องแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจนนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตได้นั้น การบรรจุวิชาความรู้สารสนเทศไว้เป็นส่วนหนึ่งของการสอบเข้าสถาบันอุดมศึกษาก็อาจมีความเป็นไปได้ เนื่องจากการรู้สารสนเทศเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิตของผู้เรียน ถ้าในอนาคตผู้เรียนต้องใช้ความรู้ความสามารถและทักษะด้านการรู้สารสนเทศเป็นรายวิชาหนึ่งในการสอบเข้าสถาบันอุดมศึกษาด้วยแล้ว สิ่งที่คุณสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนจะต้องจัดเตรียมเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวจึงเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะการปรับปรุงวิธีการสอน รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน และ การประเมินการรู้สารสนเทศ

บทความนี้มุ่งนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของการประเมินการรู้สารสนเทศและรูปแบบของการประเมินการรู้สารสนเทศที่เหมาะสม ซึ่งจะใช้ในการจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยมุ่งหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สอนในรายวิชาการรู้สารสนเทศที่เป็นรายวิชาหนึ่งในหลักสูตรหรือเป็นเนื้อหาที่บูรณาการเข้ากับรายวิชาอื่นๆ และเป็นประโยชน์สำหรับบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดที่จะนำความรู้ที่ปรากฏในบทความนี้ไปใช้ในการประเมินความรู้ความสามารถ

* อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ของผู้เรียนและนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม สาระสำคัญในบทความนี้มุ่งนำเสนอวิธีการประเมินที่เรียกว่า “ การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) ” ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่เหมาะสมที่สุดที่จะนำมาใช้ในการประเมินการรู้สารสนเทศ เพราะเป็นการประเมินความรู้ความสามารถตามสภาพที่เป็นจริงของผู้เรียนและได้ผลลัพธ์ที่สะท้อนถึงความก้าวหน้าของผู้เรียนจากผลการประเมินที่ใช้เครื่องมือการประเมินในรูปแบบต่างๆ พร้อมทั้งนำเสนอเครื่องมือสำคัญที่เรียกว่า “ ระบุริก (rubrics) ” อีกด้วย

ลักษณะของการประเมินการรู้สารสนเทศ

ในการจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้จัดจะต้องคำนึงถึงวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best practice) ที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วย สาระสำคัญ 10 องค์ประกอบ ได้แก่ พันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ การวางแผนโปรแกรม การสนับสนุนจากผู้บริหาร การเชื่อมโยงกับหลักสูตร ความร่วมมือ วิธีการสอน บุคลากร การจัดกิจกรรมเชิงรุก และการประเมิน/การประเมินผล สำหรับองค์ประกอบด้านการประเมินนับเป็นองค์ประกอบประการสุดท้ายเนื่องจากการประเมินระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน ตลอดจนความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมการรู้สารสนเทศที่จัดขึ้น โดยการประเมินการรู้สารสนเทศจะมีแนวปฏิบัติที่สำคัญ 2 ประการด้วยกัน ประการแรก เป็นการประเมินโปรแกรมการรู้สารสนเทศที่ผู้จัดโปรแกรมจัดขึ้นว่าได้กำหนดแผนงานที่มีลักษณะเป็นการบูรณาการเข้ากับรายวิชา การประเมินหลักสูตร และการประเมินผลการจัดโปรแกรมอย่างไรบ้าง โดยใช้วิธีการประเมินในหลายลักษณะ เช่น การประเมินผลย่อย การประเมินผลรวม การประเมินในภาคการศึกษา การประเมินในระยะยาว เป็นต้น ประการที่ 2 เป็นการประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนโดยใช้วิธีประเมินหลายรูปแบบ เช่น การประเมินโดยผู้สอน การประเมินโดยเพื่อน และการประเมินตนเอง โดยมุ่งเน้นความรู้ที่ผู้เรียนได้รับและผลการปฏิบัติงานที่ผู้สอนได้มอบหมายในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งต้องใช้เครื่องมือการประเมินในหลายรูปแบบ (Association of College & Research Libraries, 2003)

การจัดโปรแกรมการศึกษาในอดีตเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการสอนเนื้อหา มากกว่าการฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ซึ่งมีลักษณะที่ต่างจากการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่คำนึงถึงผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญ โดยมุ่งจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนให้มีลักษณะเป็นผู้เรียนที่มีความเข้าใจและมีความรอบรู้ในสิ่งที่เรียน และประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนจากความก้าวหน้าของผลการปฏิบัติงาน (Thomas, 1999, p.137) ซึ่งการประเมินผู้เรียนโดยใช้

ผลการปฏิบัติงานดังกล่าวนี้ได้นำมาใช้ในการประเมิน โปรแกรมการรู้สารสนเทศที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้นและการประเมินทักษะการรู้สารสนเทศของผู้เรียน โดยมุ่งหวังที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตความต้องการสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศจากแหล่งต่างๆ การประเมินแหล่งสารสนเทศและสารสนเทศที่ค้นหาได้ และการใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะของการประเมินการรู้สารสนเทศที่ดีนั้น สไตรปลิง (Stripling, 1994, p.78) อธิบายลักษณะที่สำคัญไว้ 4 ประการ คือ (1) การประเมินสามารถวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ (2) การประเมินเป็นวิธีวัดความรู้ความสามารถที่มีความน่าเชื่อถือและได้ผลการประเมินที่สะท้อนความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ซึ่งผลการประเมินไม่ใช่ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้ประเมิน (3) การประเมินสามารถวัดระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่ามีความรู้ความสามารถในระดับใด และ (4) การประเมินจะต้องได้ผลสะท้อนกลับที่ผู้สอนสามารถนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การปรับปรุงวิธีสอน สื่อการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการรู้สารสนเทศ

การประเมินนับเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้ทราบว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นบรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งผลการประเมินสามารถนำไปใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ทั้งในส่วนของรายละเอียดหลักสูตร วิธีการสอน และรูปแบบของการเรียนรู้ และใช้ในการจัดและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ตลอดจนการแสดงถึงความก้าวหน้าจากผลการเรียนรู้และความรอบรู้ของผู้เรียนที่แท้จริงด้วย

การประเมินการรู้สารสนเทศเพื่อให้ได้ผลการประเมินที่ถูกต้องและตรงกับความต้องการของผู้จัด โปรแกรมการรู้สารสนเทศนั้น ผู้จัด โปรแกรมการรู้สารสนเทศจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการรู้สารสนเทศ ซึ่ง เว็บเบอร์และจอห์นสัน (Webber & Johnston, 2003, pp.106-108) อธิบายว่าประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 4 ดังนี้

(1) เป็นจุดมุ่งหมายของการประเมินที่ผู้จัด โปรแกรมจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินให้มีความชัดเจนทั้งในส่วนของผู้จัดและในส่วนของผู้เรียน รวมทั้งกำหนดว่าผลการประเมินที่ได้จะใช้เพื่อการปรับปรุงการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในทักษะการรู้สารสนเทศอย่างไรบ้าง

(2) เป็นเงื่อนไขของการประเมินที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ โดยผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้วิธีประเมินและเครื่องมือการประเมินในรูปแบบเดียวกันเพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงของผลการประเมิน และควรคำนึงถึงความถูกต้องของผลการประเมินที่เกิดจากความเข้าใจที่ตรงกันของผู้ประเมินทุกคนและมาตรฐานของการให้คะแนนในแบบเดียวกัน

(3) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนระดับความรู้ความสามารถในขั้นสูงของผู้เรียนและเป็นความสามารถที่แท้จริง

(4) เป็นแนวคิดและวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของตนเองเกี่ยวกับผลที่เกิดจากการเรียนรู้ และวิธีการหรือพฤติกรรมที่เป็นตัวกำหนดการเรียนรู้ ซึ่งผลการประเมินที่ได้จะเป็นสิ่งที่แสดงระดับความรู้ความสามารถในขั้นสูงของผู้เรียน

องค์ประกอบของการประเมินการรู้สารสนเทศ

การจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศมีลักษณะเป็นการเชื่อมโยงการสอน การเรียนรู้ และการประเมินเข้าด้วยกัน ซึ่งการสอนเป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้ของผู้สอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบที่เหมาะสมที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถกำหนดขอบเขตความต้องการสารสนเทศ ความสามารถในการเข้าถึง ประเมิน และใช้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนทักษะการรู้สารสนเทศได้ดำเนินการไปพร้อมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในรูปแบบต่างๆ แล้ว วิธีการที่จะช่วยให้ทราบว่าการจัดการโปรแกรมการรู้สารสนเทศและรูปแบบของการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการประเมินผลกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงวิธีการสอนและวิธีการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

การประเมินการรู้สารสนเทศประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ (Lindauer, 2004, pp.122-126)

ส่วนที่ 1 สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยการจัดหลักสูตรที่กำหนดเป้าหมายให้แสดงผลลัพธ์หรือสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียนในขอบเขตของการใช้ห้องสมุดและทรัพยากรสารสนเทศ โดยกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ไว้ในประมวลรายวิชา ตลอดจนวิธีสอนและวิธีประเมินผลการปฏิบัติงานที่แสดงความรู้ความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งผู้สอนและบรรณารักษ์จะต้องร่วมมือกันในการประเมินทักษะดังกล่าว ในส่วนของห้องสมุดพิจารณาจัดหลักสูตรที่เน้นกิจกรรมเชิงรุกให้กับผู้ใช้บริการ โดยจัดกิจกรรมที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับหลักสูตรที่เปิด

สอนในสถาบันและให้มีการประเมินผลกิจกรรมที่จัดขึ้น นอกจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุดจัดขึ้นแล้ว ผู้เรียนอาจจะเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้นภายในสถาบัน

ส่วนที่ 2 เป็นส่วนประกอบของโปรแกรมการรู้สารสนเทศที่ประกอบด้วยการจัดทำแผนการสอนและแผนการประเมินโดยผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันจัดเตรียมขึ้น ซึ่งเป็นการกำหนดเป้าหมายของการประเมินโดยพิจารณาจากพันธกิจและเป้าหมายของสถาบัน การกำหนดรูปแบบการวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียน รูปแบบการจัดการเรียนการสอน และการเชื่อมโยงการรู้สารสนเทศโดยบูรณาการเข้ากับรายวิชาต่างๆ การจัดอบรมให้กับผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องกับการสอนการรู้สารสนเทศ การประเมินหลักสูตร และการประเมินสถาบัน ตลอดจนการกำหนดระยะเวลาและวิธีดำเนินการเกี่ยวกับการปรับปรุงแผนการสอนและการประเมิน

ส่วนที่ 3 เป็นผลจากการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นการประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียน โดยใช้หลักการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างและมีความรู้ทางทักษะสารสนเทศเป็นอย่างไร โดยใช้วิธีรวบรวมผลการปฏิบัติงานในหลายลักษณะ รวมทั้งการประเมินการสอนของผู้สอนในด้านวิธีสอน หลักสูตร และสื่อประกอบการสอนว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

วิธีการประเมินการรู้สารสนเทศ

การประเมินการรู้สารสนเทศของผู้เรียนสามารถดำเนินการได้ 3 วิธีดังนี้

วิธีที่ 1 การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นวิธีประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนในความคิดชอบของผู้ประเมินซึ่งเป็นนักวิชาการหรือบรรณารักษ์ที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่จะทำการประเมินและมีความรู้เกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน การประเมินวิธีนี้ผู้เชี่ยวชาญนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการอธิบายเกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นผู้ตัดสินใจประเมินจากผลการวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียน โดยใช้รูปแบบการประเมินที่หลากหลาย

วิธีที่ 2 การประเมินตนเองของผู้เรียน เป็นวิธีการประเมินที่ผู้เรียนรับผิดชอบในการประเมินความรู้ความสามารถของตนเองหลังจากการเรียนการสอนสิ้นสุดลง ผู้เรียนจะประเมินพฤติกรรม การเรียนรู้ ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองหรือทำแบบทดสอบวัดระดับการรู้สารสนเทศ ซึ่งการประเมินด้วยวิธีนี้ผู้เรียนมักจะประเมินความรู้ความสามารถของตนเองในระดับที่สูงเกินความเป็นจริง จึงอาจทำให้ได้ผลการประเมินที่ไม่ตรงกับสภาพที่แท้จริง

วิธีที่ 3 การประเมินโดยเพื่อนร่วมชั้นเรียน เป็นวิธีการประเมินโดยผู้เรียนที่อยู่ในชั้นเรียนเดียวกันจะรับผิดชอบในการประเมินความรู้ความสามารถของเพื่อนที่ทำงานกลุ่มร่วมกัน การประเมินด้วยวิธีนี้มีลักษณะเป็นการประเมินการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็น และคำแนะนำระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มซึ่งจะนำไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ (Webber & Johnston, 2003, p.108)

ในการเลือกวิธีการประเมินการรู้สารสนเทศนั้น ผู้สอนควรเลือกใช้วิธีประเมินหลายๆ วิธีควบคู่กันไป เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่แสดงข้อมูลหรือความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้เรียน การเลือกวิธีการประเมินการรู้สารสนเทศจะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการ

(1) เวลาที่ใช้ในการประเมิน ผู้สอนหรือผู้ประเมินจะต้องกำหนดช่วงเวลาของการประเมินให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบกำหนดเวลาสำหรับการจัดเตรียมผลการปฏิบัติงานหรือเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินในแต่ละครั้ง

(2) งบประมาณที่จะใช้ในการประเมิน ซึ่งผู้ประเมินจะต้องวางแผนเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายสำหรับวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินการรู้สารสนเทศ

(3) ทรัพยากรบุคคล ผู้สอนวางแผนเกี่ยวกับการจัดเตรียมบุคลากรที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินและผู้ช่วยผู้ประเมิน

การประเมินตามสภาพจริง

การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เปลี่ยนจากการใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความสามารถเพียงอย่างเดียวไปสู่การประเมินที่เป็นทางเลือกใหม่ ซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งเน้นการวัดความคิดเชิงวิเคราะห์และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนและผู้เรียนที่จะวางแผนการออกแบบการประเมินและกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนร่วมกัน จากนั้นผู้เรียนและเพื่อนร่วมชั้นจะประเมินการเรียนรู้จากผลการปฏิบัติงานที่จัดทำขึ้นและผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในรูปแบบต่างๆ (Thomas, 1999, pp.137-138) การประเมินที่เป็นทางเลือกใหม่ที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่า “ การประเมินตามสภาพจริง ” ซึ่ง ไอเซน เบิร์ก (Eisenberg et al., 2004, p.101) อธิบายว่าเป็นการประเมินการเรียนรู้ที่สะท้อนการเรียนรู้จริงของผู้เรียน ความก้าวหน้าในการเรียนรู้และกระบวนการที่เป็นทักษะที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ที่นำไปสู่ความสำเร็จ ในขณะที่โทมัส (Thomas, 1999, p.139) กล่าวว่าเป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายให้ความสำคัญในกระบวนการเรียนรู้และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนกับวิธีวัดผลจากการเรียนรู้หรือวิธีประเมินผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป การประเมินตามสภาพจริงจึงเป็นการพิจารณาผลการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนหรือการเรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม ซึ่งผู้สอนพิจารณาความรู้ความสามารถของผู้เรียน โดยใช้เกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้นร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

การประเมินตามสภาพจริงมีลักษณะสำคัญคือ การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ชีวิตจริงด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะต้องเป็นบุคคลที่มีความตื่นตัวในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อยู่ตลอดเวลาและการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน และเป็นผลสะท้อนจากการปฏิบัติที่ผู้เรียนจะต้องวางแผนการเรียนรู้ของตนเองจากการมอบหมายงานของผู้สอนแล้วนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและการประเมินผลความก้าวหน้าจากการปฏิบัติงานของตนเอง (Stripling, 1994, p.87) การประเมินตามสภาพจริงที่นำมาใช้ในการประเมินการรู้สารสนเทศมี 3 ส่วนที่สำคัญ ดังนี้

1. ปัจจัยในการประเมิน

การประเมินตามสภาพจริงจะบรรลุเป้าหมายหรือความสำเร็จของการเรียนรู้ได้นั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สอนในการเชื่อมโยงความรู้ที่ต้องการถ่ายทอดให้กับผู้เรียนซึ่งเป็นความรู้ที่จะนำไปใช้ในโลกแห่งความเป็นจริง โดยเฉพาะการจัดหลักสูตรที่เอื้อต่อการเข้าถึงสารสนเทศและทรัพยากรการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำมาใช้ร่วมกับความรู้พื้นฐานที่มีอยู่เดิมเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้การกำหนดกรอบของหลักสูตรตามสภาพจริงจะเกิดขึ้นจากความร่วมมือของผู้เรียน เพื่อนร่วมชั้น และผู้สอน โดยผู้สอนกำหนดเวลาสำหรับการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาที่เหมาะสมในการผลิตผลงานที่มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด (Thomas, 1999, p.139)

2. เนื้อหาของการรู้สารสนเทศ

การประเมินตามสภาพจริงจะต้องอยู่บนพื้นฐานของเนื้อหาตามสภาพจริง ประกอบด้วยเนื้อหาที่ใช้ในการจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศ 5 ประการ (1) เนื้อหาที่นำเสนอแนวคิดหรือประเด็นสำคัญที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ (2) เนื้อหาที่สามารถเชื่อมโยงหลักสูตรและแนวทางการปฏิบัติของสถาบันการศึกษาให้เข้ากับการเรียนรู้ของผู้เรียนและเนื้อหาที่ผู้สอนจะกำหนดขึ้นในรายวิชา (3) เนื้อหาที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่เป็นสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน เป็นการเผชิญกับปัญหาต่างๆ และการนำความรู้ไปใช้ในโลกรแห่งความเป็นจริง (4) เนื้อหาที่มุ่งเน้นความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนจากความรู้เดิมที่มีอยู่ โดยผู้สอนจะพิจารณาว่าความรู้ใดบ้างที่ผู้เรียนยังขาดอยู่และมี

เนื้อหาใดบ้างที่จะนำเสนอไว้ในรายวิชา และ (5) เนื้อหาที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิดขั้นสูงในการเรียนรู้ (Stripling, 1994, p.79)

3. ลักษณะของการเรียนรู้

การประเมินตามสภาพจริงมีความสัมพันธ์กับลักษณะของการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติเพื่อการประเมินการรู้สารสนเทศ 4 ประการ (1) ความร่วมมือกันของผู้เรียนที่จะเรียนรู้ร่วมกันในการจัดทำโครงการที่ได้รับมอบหมายให้ทำเป็นงานกลุ่ม โดยสมาชิกในกลุ่มจะร่วมมือกันในการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้สอนจะคอยให้คำแนะนำในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด (2) การเข้าถึงเครื่องมือและทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อใช้ค้นหาสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการจากแหล่งต่างๆ โดยผู้สอนประเมินการเรียนรู้ในด้านความคิดสร้างสรรค์ของการใช้สารสนเทศที่ค้นหาได้ (3) การใช้ดุลยพินิจของตนเองในการพิจารณาว่ารูปแบบที่เหมาะสมของการเรียนรู้และวิธีการประเมินการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมกำหนดกรอบของการเรียนรู้และเนื้อหาที่จะนำเสนอเป็นผลการปฏิบัติงาน (4) ความยืดหยุ่นในด้านเวลาที่ผู้เรียนใช้ในระหว่างการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนไม่ควรกำหนดเวลาสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ตายตัว เนื่องจากผู้เรียนอาจต้องใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าในหัวข้อเรื่องที่สนใจในระยะเวลาที่แตกต่างกัน สิ่งที่ผู้สอนมุ่งหวังในการเรียนรู้ของผู้เรียนก็คือความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานและการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ (Stripling, 1994, pp. 80-81)

รูปแบบของการประเมินตามสภาพจริง

การจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศในสถาบันการศึกษาอาจกำหนดรูปแบบการประเมินการรู้สารสนเทศไว้หลายลักษณะ เช่น การใช้แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน การสอบถามผ่านทางอินเทอร์เน็ต การใช้แบบสอบถาม การประเมินจากรายการบรรณานุกรมที่ผู้เรียนรวบรวมมาใช้ในการทำรายงาน การจัดกลุ่มสนทนาเพื่อให้ทราบว่าคุณสมบัติในการแสวงหาสารสนเทศของผู้เรียน การประเมินความรู้ความเข้าใจทางทักษะสารสนเทศของผู้เรียนจากการเขียนรายงานที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์และกลยุทธ์การสืบค้นที่ใช้ในการค้นหาสารสนเทศ การเลือกใช้สารสนเทศประกอบการเขียนรายงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งการประเมินการรู้สารสนเทศจะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจกระบวนการคิดที่ใช้ในการแสวงหาสารสนเทศของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น (Fullerton & Leckie, 2002, p.200)

การประเมินตามสภาพจริงที่นำมาใช้ในการประเมินการรู้สารสนเทศนั้นมีหลายรูปแบบด้วยกัน รูปแบบการประเมินที่ได้รับความนิยมและเหมาะสมที่จะใช้ในการประเมินการรู้สารสนเทศมากที่สุด ได้แก่ แบบทดสอบ เพิ่มสะสมงาน ผลการปฏิบัติงาน และการคิดค่อเป็นส่วนตัวกับผู้เรียน

1. แบบทดสอบ เป็นเครื่องมือประเมินการรู้สารสนเทศที่จัดทำได้ง่ายและรวดเร็วกว่าเครื่องมือประเภทอื่น ซึ่งใช้ในการประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนด้วยการวัดความรู้เฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ แบบทดสอบที่สร้างขึ้นจะต้องประกอบด้วยข้อคำถามที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจจนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้ และเป็นแบบทดสอบที่ผ่านขั้นตอนของการทดลองใช้เพื่อหาความเที่ยงตรงก่อนที่จะนำไปใช้จริง เพื่อให้ทราบว่าแบบทดสอบที่สร้างขึ้นนั้นสามารถวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกที่มีความเหมาะสมในการประเมินการรู้สารสนเทศมากที่สุด (Stripling, 1994, pp. 81-82 ; Thomas, 1997, p. 140) นอกจากการจัดทำแบบทดสอบจะง่ายและรวดเร็วแล้ว แจ็คสัน(Jackson, 1994, pp. 26-27) อธิบายว่าแบบทดสอบเป็นเครื่องมือที่ผู้สอนสามารถตรวจให้คะแนนได้ง่าย ผู้จัดทำแบบทดสอบจะต้องคำนึงถึงความทันสมัยของเนื้อหาที่จะนำมาเป็นข้อคำถามในแบบทดสอบ และความเหมาะสมของการใช้แบบทดสอบในการประเมินกระบวนการทำงานหรือวิธีปฏิบัติของผู้เรียน เนื่องจากการประเมินในลักษณะดังกล่าวมักไม่นิยมใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการประเมิน เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องการฝึกทักษะความรู้ในกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือการประเมินผล

2. เพิ่มสะสมงาน เป็นการรวบรวมงานหรือผลงานของผู้เรียนจากการเขียนที่แสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ ความก้าวหน้า กระบวนการเรียนรู้ และลักษณะนิสัยของผู้เรียนแต่ละคน ผลงานที่นำมารวบรวมในเพิ่มสะสมงานจะเป็นงานที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนจัดทำขึ้นเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม โดยให้มีเนื้อหาสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการเรียนรู้ที่ได้กำหนดขึ้นร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน การประเมินการรู้สารสนเทศในรูปแบบนี้เป็นการรวบรวมและจัดเก็บผลงานของผู้เรียน เอกสารแสดงผลการประเมิน และคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะของผู้สอนไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งการตัดสินผลงานจะใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบเกณฑ์การประเมินก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงาน (Stripling, 1994, pp. 82-84 ; Thomas, 1999, p. 140) อนึ่ง การจัดเก็บผลงานไว้ในเพิ่มสะสมงานอาจใช้เวลาค่อนข้างมากในการรวบรวมผลงานของผู้เรียน ตลอดจนเอกสารหรือบทความที่ผู้เรียนได้ค้นหามาเพื่อใช้ประกอบในการทำ

รายงาน (Eisenberg et al., 2004, p.104) การพัฒนาเพิ่มสะสมงานเป็นงานที่ผู้สอนจะต้องประมวลผล การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยพิจารณาให้คะแนนจากผลงานชิ้นสุดท้ายและจัดเก็บผลการเรียนรู้ไว้ในเพิ่ม สะสมงานและพิจารณาว่างานที่จัดเก็บนั้นสะท้อนกระบวนการในการรู้สารสนเทศและเนื้อหาของ หลักสูตรอย่างไร (Donham & Stein, 1999, p. 221) การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้เพิ่ม สะสมงานช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความก้าวหน้าของตนเอง ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การ แก้ไขปัญหา อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สอนได้เห็นพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยในการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดีขึ้นด้วย

3. ผลการปฏิบัติงาน เป็นเครื่องมือประเมินการรู้สารสนเทศที่เป็นผลจากการปฏิบัติงานของผู้เรียน ซึ่งเป็นไปตามการมอบหมายงานของผู้สอน การประเมินด้วยผลการปฏิบัติงานเป็นการเรียนรู้ที่ ให้ความสำคัญกับการใช้ประสบการณ์จริงในการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม การจัดทำผลการ ปฏิบัติงานเป็นวิธีที่ช่วยให้เกิดความเป็นอิสระในกระบวนการคิดหรือการแสดงความคิดเห็นของ ผู้เรียน ซึ่งไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของประเด็นที่จะศึกษาและเวลาที่จะใช้ในการศึกษาค้นคว้า โดยผู้เรียน จะต้องใช้เวลาในชั้นเรียนให้เกิดประโยชน์ในการจัดทำผลงานของตนเอง (Stripling, 1994, pp.84-85) สำหรับการนำเสนอผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนอาจเป็นการจัดแสดงผลงานในรูปของการจัด นิทรรศการ การสาธิต หรือการจัดอภิปรายจากสิ่งที่น่าสนใจเป็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนก็ได้ (Thomas, 1999, pp. 140-141) อย่างไรก็ตาม การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผลการปฏิบัติงาน ผู้สอน อาจจะต้องพิจารณาประเมินทั้งในส่วนของกระบวนการปฏิบัติงานและผลงานที่ผู้เรียนจัดทำขึ้นควบคู่ กันไป เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนมีวิธีการทำงานและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร

4. การติดต่อเป็นส่วนตัวกับผู้เรียน เป็นรูปแบบของการประเมินผลย่อยที่นำมาใช้ในการ ประเมินการรู้สารสนเทศ โดยใช้การสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตกระบวนการเรียนรู้ของผู้ เรียน ซึ่งการติดต่อเป็นส่วนตัวกับผู้เรียนเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบที่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้สอน กับผู้เรียน โดยการประเมินในรูปแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิด ทักษะคิด และพัฒนาวิธีการเรียนรู้ ในเรื่องที่กำลังศึกษาอยู่ ตลอดจนความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเอง และยังช่วยให้ผู้สอนได้ทราบ ถึงพฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนและสามารถให้ข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์เพื่อเป็น แนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้ได้ในทันที (Stripling, 1994, p.86) อนึ่ง การ ประเมินการรู้สารสนเทศด้วยวิธีนี้ยังเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือการอภิปรายร่วมกันในสิ่งที่เกิด จากการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนสามารถประเมินการเรียนรู้ที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียนได้ เป็นอย่างดีอีกด้วย (Thomas, 1999, p. 141)

รูบริกกับการประเมินการรู้สารสนเทศ

รูบริก (rubrics) เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีลักษณะเป็นตารางแสดงให้ทราบว่าสิ่งที่ผู้เรียนควรเรียนอะไรบ้างและการเรียนรู้นั้นเป็นไปตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ใช้การวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียน โดยผู้สอนจะประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนในการเรียนรู้ของผู้เรียนและกำหนดเป็นแนวทางเพื่อการปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพ (Eisenberg et al., 2004, pp. 104-106) เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบรายละเอียดของผลการปฏิบัติงานที่ดีเยี่ยมหรือลักษณะผลงานที่ไม่เป็นที่ยอมรับ โดยผู้เรียนจะทราบเกณฑ์การให้คะแนนก่อนการศึกษาค้นคว้าและการจัดทำผลงาน (Donham & Stein, 1999, p.214) รูบริกเป็นการบรรยายผลการปฏิบัติงานที่มีความแตกต่างกันในด้านคุณภาพของการประเมิน โดยกำหนดระดับคุณภาพจากคะแนนสูงสุดไปต่ำสุด ช่วยให้ผู้เรียนได้พิจารณาปรับปรุงการทำงานให้มีความต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้และการทำงานของตนเองจนสามารถพัฒนาเป็นผลงานที่ดีที่สุดต่อไป

รูบริกที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท (1) รูบริกภาพรวม (holistic rubrics) เป็นเกณฑ์การให้คะแนนผลรวมทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยชิ้นงานจำนวนมากที่มีลักษณะคล้ายกันหรือมีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้การจัดแบ่งกลุ่มชิ้นงานและให้คะแนนทำได้โดยง่าย และ (2) ประเภทที่สอง คือ รูบริกเชิงวิเคราะห์ (analytic rubrics) เป็นเกณฑ์การให้คะแนนผลงานที่แยกออกเป็นประเด็นตามประเภทของกิจกรรมที่ประกอบด้วยประเด็นการประเมินจำนวนมาก โดยนำคะแนนที่ประเมินได้มารวบรวมเป็นผลสรุปรวม การใช้รูบริกทั้ง 2 ประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับการประเมินการเรียนรู้ 2 รูปแบบ (1) การประเมินผลย่อย (formative assessment) เป็นการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามความมุ่งหวังของผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกในการให้คำแนะนำที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดทำผลงานตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ การประเมินรูปแบบนี้เป็น การประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและกระบวนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (2) การประเมินผลรวม (summative assessment) เป็นการประเมินผลงานชิ้นสุดท้ายที่ผู้เรียนจัดทำขึ้น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกในการตัดสินเพื่อให้คะแนน (Jackson & Larkin, 2002, pp. 40-41) อย่างไรก็ตาม การเลือกรูบริกให้สอดคล้องกับรูปแบบของการประเมินเป็นสิ่งที่ผู้สอนหรือผู้ประเมินควรคำนึงถึงด้วย เช่น การใช้รูบริกภาพรวมกับการประเมินผลรวมเพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์ที่แสดงถึงความสามารถของผู้เรียนหลังจากกระบวนการเรียนการสอนสิ้นสุดลง หรือ การใช้รูบริก

เชิงวิเคราะห์กับการประเมินผลย่อยเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานหรือแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการทำงาน โดยมุ่งหวังที่จะให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น เป็นต้น

ในการใช้รูบริกเพื่อการประเมินการรู้สารสนเทศช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้

- (1) ผู้เรียนจะทราบเกณฑ์การให้คะแนนของผลการปฏิบัติงานก่อนลงมือปฏิบัติงาน
- (2) ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบในการตรวจสอบความก้าวหน้าของผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง
- (3) ผู้เรียนจะตระหนักถึงงานที่มีคุณภาพ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่เป็นมาตรฐานร่วมกัน
- (4) ผู้เรียนใช้รูบริกในการตรวจสอบผลงานที่ทำขึ้นก่อนที่จะมีการปรับปรุงแก้ไข
- (5) ผู้เรียนสามารถใช้รูบริกที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อการเรียนรู้ตามความต้องการได้ (Jackson &

Larkin, 2002, p.41)

ดังนั้น การใช้รูบริกในการประเมินการรู้สารสนเทศจึงเป็นการสร้างโอกาสให้กับผู้เรียนที่จะได้เรียนรู้ตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้นและความพยายามของผู้เรียนที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่ความสำเร็จ

ตัวอย่างการประเมินการรู้สารสนเทศโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกที่จัดทำขึ้นโดย Colorado Department of Education กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าจะต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่องใดบ้าง โดยจัดแบ่งความรู้และความสามารถของผู้เรียนออกเป็น 5 ประการ ได้แก่ การแสวงหาความรู้ การสร้างผลงานที่มีคุณภาพ การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ การมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม และการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยความรับผิดชอบและมีจริยธรรม

การจัดทำรูบริกได้ออกแบบในรูปของตารางแสดงเกณฑ์มาตรฐานที่เป็นลักษณะสำคัญของผู้รู้สารสนเทศและคุณภาพที่ใช้วัดระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน 4 ระดับ ดังตารางต่อไปนี้ (Colorado Department of Education, 1994, p. 5, 7)

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	มีความรู้ความสามารถในเบื้องต้น	มีความชำนาญเพียงบางส่วน	มีความชำนาญ	มีความรู้ความสามารถในขั้นสูง
1. ผู้เรียนในฐานะผู้แสวงหาความรู้	- ต้องการคำแนะนำและความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในการระบุนิยามความต้องการสารสนเทศและการค้นหาสารสนเทศ	- ระบุนิยามความต้องการสารสนเทศ ได้ในบางครั้ง และขอคำแนะนำจากบุคคลอื่นในการค้นหาและใช้สารสนเทศ	- กำหนดความต้องการสารสนเทศและบ่อยครั้งที่สามารถแก้ปัญหาด้วยการใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลาย	- รู้ความต้องการสารสนเทศ และมีความมั่นใจในการแก้ปัญหา ด้วยการเลือกและประมวลผลสารสนเทศ
2. ผู้เรียนในฐานะผู้ผลิตผลงานที่มีคุณภาพ	- พยายามจัดทำผลงานตามมาตรฐานที่บุคคลอื่นกำหนดไว้	- ต้องการความช่วยเหลือเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับผลงานที่ดีและต้องการได้รับการสนับสนุนการจัดทำผลงาน	- เปรียบเทียบผลงานของตนเองกับตัวแบบ และใช้ตัวแบบเป็นตัวอย่างในการจัดทำผลงาน	- จัดทำผลงานที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และเป็นผลงานที่มีคุณภาพตามมาตรฐานขั้นสูง
3. ผู้เรียนในฐานะผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง	- มีปัญหาในการเลือกทรัพยากรสารสนเทศด้วยตนเองและต้องการให้บุคคลอื่นค้นหาคำตอบให้	- รู้ความต้องการของตนเอง แต่ต้องการให้บุคคลอื่นช่วยค้นหาสารสนเทศให้	- เลือกทรัพยากรสารสนเทศและสืบค้นสารสนเทศด้วยตนเอง	- เลือกทรัพยากรสารสนเทศด้วยตนเองและค้นหาสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการได้เป็นจำนวนมาก

เกณฑ์การประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	มีความรู้ความสามารถในเบื้องต้น	มีความชำนาญเพียงบางส่วน	มีความชำนาญ	มีความรู้ความสามารถในขั้นสูง
4. ผู้เรียนในฐานะสมาชิกกลุ่ม	- ต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อการทำงานกลุ่มและมีความยุ่งยากที่จะรับผิดชอบในการช่วยทำงานกลุ่ม	- มีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มด้วยการนำเสนอความคิดเห็นและแนวคิดต่างๆ แต่ไม่ได้รับการยอมรับ จึงต้องพึ่งการตัดสินใจของบุคคลอื่น	- มีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการช่วยทำงานกลุ่ม ประเมินและใช้สารสนเทศเพื่อการทำงานกลุ่ม	- มีความพร้อมในการเป็นผู้นำ การอำนวยความสะดวก การประนีประนอม หรือการมีส่วนร่วมในกลุ่ม และทำงานร่วมกับคนอื่นๆ เพื่อสร้างผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. ผู้เรียนในฐานะผู้ใช้สารสนเทศที่มีความรับผิดชอบ	- ค้นหาสารสนเทศและใช้หรือสำเนาสารสนเทศนั้นๆ ได้โดยตรง และต้องการได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน	- ให้เกียรติกับบุคคลที่เป็นเจ้าของแนวคิดเมื่อต้องการใช้แนวคิดที่แตกต่างและพยายามที่จะใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องและใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน	- ไม่คัดลอกงานของบุคคลอื่น มีความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องและใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน	- ปฏิบัติตามกฎหมายลิขสิทธิ์และแนวปฏิบัติต่างๆ ให้คำแนะนำบุคคลอื่นเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาและสามารถโต้แย้งถึงความถูกต้องในความคิดของตนเองเมื่อมีบุคคลอื่นคัดค้านพร้อมทั้งยอมรับและเคารพในสิทธิของบุคคลอื่นในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน

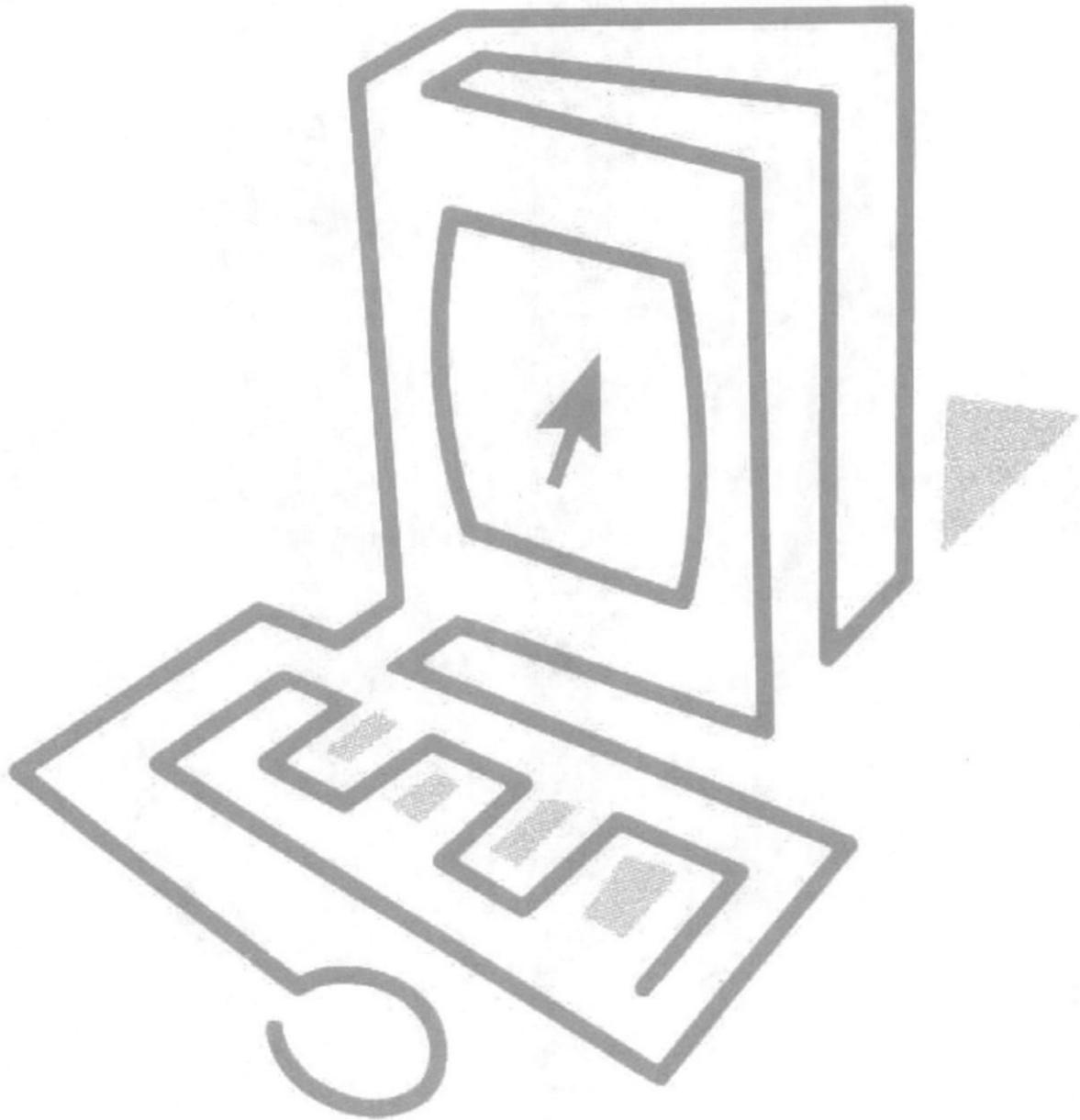
บทสรุป

การประเมินการรู้สารสนเทศเป็นการกำหนดวิธีปฏิบัติโดยมุ่งให้ได้ผลลัพธ์จากการเรียนรู้ของผู้เรียน ความก้าวหน้าของผลการปฏิบัติงาน การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ การประเมินสามารถวัดความรู้ทางทักษะสารสนเทศของผู้เรียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ การเลือกใช้วิธีประเมินที่มีความน่าเชื่อถือและได้ผลที่สะท้อนความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน การวัดระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน และได้ผลการประเมินที่สะท้อนถึงการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน โดยผู้สอนจะต้องเลือกใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริงที่มุ่งเน้นการวัดความคิดเชิงวิเคราะห์และกระบวนการเรียนรู้ที่สะท้อนจากผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และการเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินการรู้สารสนเทศที่มีความเหมาะสมและหลากหลาย โดยเฉพาะการเลือกใช้เทคนิคการประเมินการรู้สารสนเทศที่เป็นเกณฑ์การประเมินผู้เรียนที่เหมาะสมมากที่สุดในการประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนจากการเรียนรู้ตามกระบวนการรู้สารสนเทศที่ได้เรียนรู้ในชั้นเรียนจนนำไปสู่การปฏิบัติเป็นผลงานที่มีคุณภาพต่อไป

บรรณานุกรม

- Association of College & Research Libraries. (2003). **Characteristics of programs of information literacy that illustrate best practices: A guideline**. Retrieved December 19, 2006, from <http://www.ala.org/ACRLPrinterTemplate.cfm>
- Colorado Department of Education. (1994). **Colorado model information literacy guidelines**. Retrieved December 19, 2006, from <http://education.colorado.edu/studentdossier/Resources/coloradocontentstandards/rubric.pdf>
- Donham, J., & Stein, B.B. (1999). Assessment: A tool for developing lifelong learners. In B.K. Stripling. (Ed.). **Learning and libraries in an information age: Principles and Practice** (pp.206-228). Englewood, CO: Libraries Unlimited.
- Eisenberg, M.B., Lowe, C.A., & Spitzer, K.L. (2004). **Information literacy: Essential skills for the information age** (2nd ed.). Westport, CT: Libraries Unlimited.
- Fullerton, A., & Leckie, G.J. (2002). Information literacy and higher education. In A. Kent. (Ed.). **Encyclopedia of library and information science** (Vol.70, pp.190-206). New York: Marcel Dekker.
- Jackson, C.W., & Larkin, M.J. (2002). RUBRIC: Teaching students to use grading rubrics. **The Council for Exceptional Children**, 35 (1), 40-45.
- Jackson, M.M. (1994). Library information skills and standardized achievement tests. In C.C. Kuhlthau. (Ed.). **Assessment and the school library media center** (pp.25-32). Englewood, CO: Libraries Unlimited.
- Lindauer, B.G. (2004). The three arenas of information literacy assessment. **Reference & User Services Quarterly**, 44 (2), 122-129.
- Stripling, B.K. (1994). Assessment of student performance: The fourth step in the instructional design process. In C.C. Kuhlthau. (Ed.). **Assessment and the school library media center** (pp.77-97). Englewood, CO: Libraries Unlimited.

- Thomas, N.P. (1999). **Information literacy and information skills instruction: Applying research to practice in the school library media center.** Englewood, CO: Libraries Unlimited.
- Webber, S., & Johnston, B. (2003). Assessment for information literacy: Vision and reality. In A. Martin, & H. Rader. **Information and IT literacy: Enabling learning in the 21st Century** (pp.101-111). London: Facet.

BOOK DUSIT

BOOK DUSIT

ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
Book Dusit Book Center Project